

Խաչատուր Աբովյան

Պարապ վախտի խաղալիք

Մոլլա Մասրադնի ճաշը

Ճամփեդ բռնի՛, գնա՛, ամեն ծափ տվողի
Առջևն մի՛ պար գալ, ոտդ կդիպչի քարի:

Մոլլա մասրադինն բեհեսաբ չարեց,
Մեկ քոռ կնիկ առավ, հետը պսակվեց:
Մոլլեն ու կնիկ վա՛յ քո տղիս տղա՝
Լսողն չի՛ ասիլ, թե Մոլլեն գիժ ա:—
Մոլլի փորն սկսեց շուտով ցավ ընկնիլ,
Կերած, խմածը քթիցն վեր թափիլ:
Օրն հազար անգամ յա դուս էր գնում,
Յա տեղը քցում, միջումը պառկում:
Բայց հիվանդի սիրտն էլ՝ շորվա կուզի,
Ի՞նչ անի խեղճը, ո՞ր ջուրը ընկնի:
Կերածն համ չուներ, մեկ օր ալանի
Էր կնկա էփածն, յա իսպառ աղի:
Չարեն որ կտրեց, կնկա խոսքովը
Վեր կացավ, գնաց իր զանքաչի քովը.
Որ մեկ ճար անի, աղչկանն դարձ բերի,
Աղին, ալանին նրան սովորցնի:
Զանքաչն որ տեսավ նրան տուն մտնելիս,
Կարծեց փեշքաշով ա փեսեն գալիս:

Յատուկ Պոէմ

Հենց բարով տվեց ու միտքն իմացավ,
Գլխին բամբաչեց, դուռը հետ արավ:
Կրեմ էդ գլուխըդ, ինչ կարթացող ես,
Բաս էդքան բա՞նն էլ դու իմացել չես:
Շատին շատ քցի՛, քչին՝ քիչ՝ ասա՛
Իմ աղջկանը. ու ջհանդամը գնա՛»:
«Շատին շատ, քչին քիչ՝» ասելով եկավ,
Անճար Մոլլեն մեկ կալի կշտով անցավ:
Հենց էս հադաղին՝ երկու ախպեր էլ
Կալը կուզեին ճոթ անիլ, տանել:
Մեծն ասում էր՝ թե ինձ շատ կհասնի,
Իմ օղլուշաղըս շա՛տ շատ է չունքի:
Փոքրն էլ ասում էր, պետք է պսակվիմ,
Հարսանիք անեմ, շատն ի՛նձ տուր, տանիմ:
«Շատին շատ, քչին քիչ» Մոլլեն որ չասեց,
Մեծ ախպոր սիրտը երկու թիզ եղվեց:
«Տե՛ս, սուրբ Մոլլեն էլ ի՛նձ ա դրստում,
Էլ ի՞նչ խոսք ունիս, նրհախ տեղն կռվում»:
Ղոյմաղոչում տղա՝ եղանըդ քաշի,
Մոլլի ոտն ու գլուխն ձվի պես ջարդի:
«Ա՛խպեր՝ ի՞նչ ասեմ . գլուխըս քարը,
Էլ տեղն ասածս՝ քո խերն ու շառը»:—
Տո քո՛փակ՝ տեսար կալ ենք ճոթ անում,
Դու ո՞ւր ես գալիս, մեր մեջն խառնըվում:
Ղրաղովն անց կա՛ց, մեկ բերան ասա՛,
«Աստված բարաքյաթ ու միշտ ձեզ խեր տա»:—
«Աստված բարաքյաթ ու միշտ ձեզ խեր տա՛»:
Ասելով գնաց մեկ խելիմ ճամփա:
Տեսավ. մեկ աժդահա մարդ մեկ տեղ նստած,
Շորերը հանած, արևկող արած,
Իր չար թշնամու միսը պոկում ա,
Բերանը տալիս, որ քիչ դինջանա:
Քութութ անելով, քուցին անելով

Ջանը քոս ընկել, զնգներն դուլացել:
Գլուխն վեր քաշեց, որ տեսնի ո՞վ ա.
«Աստված բարաքյաթ, խեր տա՛ համեշա»:
Որ չի՛ լսեց անճարն, ջանը դող ընկավ,
Հենց էնպես տկլոր տեղիցն վեր կացավ,
Մեր ախմախ Մոլլին էն քոթակն տվեց,
Որ նախրի իշին կհամարեր էծ:
«Բաս ի՞նչ ասեմ, ի՞նչ . ինձ մի՛ սպանիլ»:
«Թե ասածդ չանեմ, ինձ մարդ մի՛ ասիլ»:
Ախմախ, դուռումսա՛ղ՝ տո Մոլլի կտոր.
Չե՞ս կարող ասիլ ինչպես մեկ ուղվոր.
«Աստված բոլորին ջնջի՛, փչացնի՛»:
Հախ միայն տերը դրանց քոքը կտրի՛:
«Աստված բոլորին ջնջի՛, փչացնի՛»:
Բերան անելով Մոլլեն խելացի
Հենց էն տեղն էկավ, որ մեկ մեռելի
Նաշն ուսի դրած, որդի, ընտանի
Բոլոր խալխի հետ գլխներին տալով,
Տանում էին՝ որ թաղեն՝ սքալով:
«Աստված բոլորին ջնջի՛, փըչացնի»:
Որ չլսեցին խալխն ու գեղըցիք,
Հենց բռնես, մեկ թոփ բիրդան տրաքեց.
Դագաղն վեր դրին, Մոլլեն էլ կանգնեց,
Հենց իմացավ՝ թե ուզում են խնդրել,
Որ աղոթք անի, փող տան իրան էլ:
Մոլլի ոտն ու գլուխն նրանք աղցան արին:
«Տո բե՛մուրվաթներ, լսեցե՛ք իմ բանին.
Ախըր ի՞նչ ասեմ, սիրտներդ հովանա.
Մեկ խոսք ասեցե՛ք. էս ի՞նչ մուրվաթ ա:
Թե որ էն չասեմ, աչքըս հանեցե՛ք»:—
«Ա՛յ իշագլուխ՝ տո մի միտք արեք,
Մեռլին ո՞վ կասի . ջնջվի՛, փըչանա՛»:
Կասեն՝ «տեր աստված հոգուն ռահմ արա՛»:

«Տե՛ր աստված սրա հոգուն ռահմ արա՛»:
Սերտելով ընկավ էլ եղ ճամփեն նա:
Տեսավ, մեկ սատկած շուն դուս են քաշում,
Որ տանին, հորեն մեկ ղըրաղ տեղում:
Տանողք աչք ու քիթ բռնել են դայիմ,
Որ մուռտաո հոտից զահլակուշտ չըլին:
Աչքն առավ թե չէ մեր գիտուն Մոլլի
Լեզուն բան ընկավ, անոտ ջաղացի
Պես պտուտ էկավ, իր աղոթքն ասեց .
«Աստված ռահմ անի՛ հոգուն» . ձեն տվեց:
Շունն էլ չէ՛ր տանիլ, նրանք ի՞նչպես տանին:
Մոլլի խոր հոգին կատիկն հասցրին:
Խելք ու միտքն թռավ, ճամփեն կորցրեց.
«Ի՞նչ ասեմ՝ ջա՛նըմ» գեջդանգեջ ասեց»:—
«Տո դուդուկ քոփակ, աչքըդ քոռանա՞,
Տեսնում ես ախըր՝ մեր տարածն շուն ա:
Մեկ թքի՛ր գետնին, հուփ տո՛ւր աչքերիդ.
Ու հետո ասա՛ . մտիկ տո՛ւր առաջիդ:
«Փյո՛ւֆ, փյո՛ւֆ, փյո՛ւֆ. էս ի՞նչ անիծած հոտ ա»:
«Ջհանդամը գնա՛, սրա սպանողն եղ չգա՛»:
Չիմիկ էս դասն էր սերտում ջրատարն,
Որ մատը խառնեց մեջն սատանեն չար:
Չենց մտավ կուչ գալով՝ մեկ հարսանքատուն,
Տեսավ թամաշեն, պարն, ուրախություն:
Քիթը պինդ բռնեց ու տվեց հարա՛յ.
Փյո՛ւֆ, փյո՛ւֆ, փյո՛ւֆ. էս ի՞նչ անիծած հոտ ա»:
Ջուռնաչին զուռնեն, դափը դափաչին,
Քափկիրն ու թավեն՝ մքրուկն ու աշչին.
Կպրած տիկն ու թասը պարոն շիրաչին,
Էնպես խըփեցին Մոլլի ճակատին,
Որ աչքն բուռն ընկավ, սկսեց ձեն տալ,
«Ա՛խպեր՝ ի՞նչ ասեմ, էս ի՞նչ ա իմ հալն»:—
«Բանը գլխիցդ կտրվե՞լ ա՝ քո՛փակ՝

Որ մեկ աչքդ էլ ա քցես քո աղաք:
Ձեռդ էլ ա՛ ժաժ տուր, թե պար չես գիտում»:
Ի՞նչ ես էդ հոտած ըռեխըդ ցրվում:
Մեկ իծի պես էլ չե՞ս կարող մկկալ,
Յա իշի թահըր կանգնիլ ու զռա՞լ»:
Էսպես կռները տափետափ տալով,
Հետը մկկալով, վախտ վախտ զռալով,
Հենց ընկավ ճամփա, տուն հասնի բարով:—
Քոռաղադինա ֆորսկանի մեկը
Հինգ սհաթ խստել թվանքի ոռքը,
Աչքը ջուր կտրել ու բուսու մտել:
Հենց էն էր ուզում, մեկ ղուշ սպանիլ:
Մոլլի մարաքեն ղուշը որ տեսավ,
Բարով մնա՛ ասեց ֆորսկանին թռավ:
Ֆորսկանի աչքը կայծակին տվեց,
Մոլլին պար գալիս որ տեսավ, վազեց, թվանքի
լուլեն միջիցն ճոթ էլավ,
Էնպես նրա գլխին սաստիկ վրա էկավ:
Խեղճ Մոլլեն էլ եղ՝ գլուխը լաց էլավ.
Էլ եղ իր զուռնեն փչեց ու ասավ:
Որ էն օրհնածը գլխին խելք դնի,
Ի՞նչ անի, որ էլ բալի տակ չընկնի:
«Տո տավար՝ չոլումն ախր ո՞վ պար կըգա,
Ի՞նչ ծուխ ա մտել քիթդ՝ քեզ դաղում ա:
Տեսար ղուշը նստած՝ գըդակըդ վեր ա՛ռ,
Կուզեկուզ ընկիր դա՛շտ, ու ձոր ու սար:
Ո՛չ ղուշ կփախչի, ո՛ չ դու կթագվիս,
Էս ի՞նչ բերիր դու էս օր իմ գլխին:—
Մոլլի գլուխը հաստ, ու ծուծը բարակ.
Ճամփին էլ կերած էնքան տուր, քոթակ,
Սաղ Ղուռանն փորումն, կարթացող, տեղյակ .
Փեշերն վեր քաշեց, դրեց կռնատակն
Ջարդված ղայլանը ու գզած գդակն.

Փիր ու փեղամբար կանչելով՝ ընկավ
Ճամփեն կուզեկուզ, մեջքը կոտրելով,
Կնկանն, զանքաչին օրհնություն տալով,
Իր հարամ փորն էլ հետն անիծելով,
Հենց մեկ բաղի մոտ հասավ, տնքալով:
Բազմանչին հինգ օր աչքը չէր կպցրել,
Գիշեր ու ցերեկ զարթուն մնացել,
Որ գողը բռնի, հախիցը վեր գա:
Կուզ Մոլլին տեսավ հենց բիրադի նա,
«Էս ա իմ գողս, որ օրը ճաշին
Էսպես վախում ա, գընամ, նրա հոգին
Հանեմ, վեր ածեմ, որ էլ մյուս անգամ
Չըգա՝ թե ինքս էլ որ նըրան ձեն տամ»:—
Աստված իմանա, թե ո՛րքան թագեց,
Տունն էլ հեռու չէր, նրա բախտը բանեց:
Գնացին դատաստան, որ գանգատ անեն,
Մոլլի վերջի կարգն էսօր կատարեն:
Բաղմանչին սկսեց իր զուռնեն փչել,
Ախունդն Մոլլի կճուճն լավ ձեռնահարել:
Տեսավ մեջը փուչ, էլ հատիկ չկա,
Արձակեց Մոլլին՝ որ իր տունն գնա:
Էնքան ծեծվել էր անճարն ու ջարդվել:
Որ ջանումն էլ սաղ տեղ չէր մնացել:
Քանի առնում էր դեղն ու միլամը,
Ու միտքը բերում կերածի համը,
Վա՛յ էր կանչում ու դոշին վեր հատում,
«Ով էս աշխարքումն, անիծած տեղումն
Ամենի խոսքին միշտ ականջ կանի,
Մեկ գլուխ ու թող՝ երկու ձեռք անի»:—